

Help de hoornaar

Frans Hoefnagels is als 'museumimker' verbonden aan het Natuurhistorisch museum 'De Peel' te Asten. Behalve in honingbijen is hij ook geïnteresseerd in andere insecten. De redactie van BIJEN ontving een door Frans geschreven folder met als titel: 'Help de Hoornaar'.

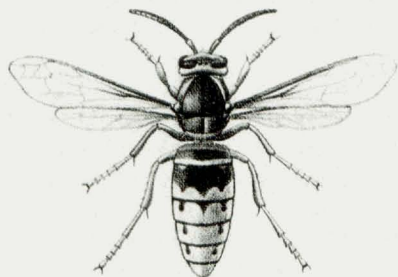
Behalve informatie over het voorkomen en de levenswijze van deze insecten, vermeldt hij hierin tevens hoe we deze nuttige wespen kunnen inzetten bij de bestrijding van andere, hinderlijke insecten én hoe wij de hoornaar een handje kunnen helpen in haar bestaan. In enigszins aangepaste vorm geven wij hier graag zijn verhaal weer.

Fabeltjes

De volksoverlevering vertelt ons dat vlinders de melk en de boter zouden besmetten. Om die reden heeft hij in Duitsland de naam 'Schmetterling' meegekregen, terwijl men hem in Engeland 'Butterfly' noemt. Zo werd er ook beweerd, dat grote libellen (of glazenmakers) 'Glas- of Hoarsnijders' worden genoemd, omdat ze wanneer zij in ons hoofdhaar verward raken, deze met hun 'glazen' vleugels afsnijden, soms zelfs met ernstige verwondingen. 'Fabeltjes', volgens Frans Hoefnagels. De betekenis van Hoar heeft hier niets met hoofdhaar te maken. Het is de oude naam voor hakhoutbos, de plaats waar gekapt en tevens gestookt wordt. Uit hoar ontstond later 'haard'.

Maar, we dwalen af. Het zou hier immers over hoornaars gaan, waarvan men zegt dat zij met drie steken een mens en met zeven steken een paard kunnen doden. Of, 'zes wespen en zeven heurzen kunnen een perd beteuren'. Vrij vertaald: 'Zes wespen en zeven hoornaars kennen een paard gek maken'. Laboratoriumproeven hebben echter uitgewezen dat er al zes hoornaars nodig zijn om een muis te doden. Jammer voor de lab-muis, maar alweer een fabel achterhaald en geluk voor het paard.

De hoornaar

Socialer dan de mens

De hoornaar, die men ook wel de 'valk onder de insecten' noemt, is met een grootte van vier cm onze grootste wespesoort. Het zijn sociale dieren, die in een staat leven. Ze komen voor in gebieden waar het matig warm en niet te nat is. Van de naam hoornaar verwijst het eerste deel naar 'hoar', ofwel de streek waar zij zich van huis uit ophield, namelijk het (hakhout)-bos. Ze wordt om die reden plaatselijk ook wel eens ten onrechte boswesp genoemd. Dit is echter een andere soort, die veel kleiner is.

Frans Hoefnagels

Over bijen praten

Al zo'n 50 jaar imker ik met wisselend succes. Aan koninginneteelt doe ik niets, wel behandel ik ieder najaar de bijenmijt. Ik heb met de bijen gereisd naar het koolzaad, daar had ik wel succes. Naar de heide was altijd slecht. Ook tuinbonen bereisde ik met meestal aardig resultaat, als het tenminste niet te veel regende.

Maar nu dit. Mijn bijen stonden op mijn erf, in de buurt van de Westeinderplassen, waar ik zelf ook graag zeilde. Ik heb het tweemaal meegemaakt, dat er, terwijl er een zachte N.O. wind stond, een zwerm afkwam. Beiden vlogen zo'n meter boven het water, waarbij steeds meer bijen in het water terecht kwamen en niet meer konden opvliegen. Er gingen veel bijen verloren. Zouden deze bijen de kluts zijn kwijtgeraakt met beneden zich in het water weerspiegelde wolken en boven zich de echte wolken? In beide gevallen betekende het onder genoemde omstandigheden het einde van de zwerm.

G.K. Keessen, Aalsmeer

Volop dracht Midden Delfland

Tussen de Lier en Maasland is vorig jaar begonnen met de aanleg van het 45 hectare grote recreatiegebied 'het Kraaienest'. Toen de benodigde gronden aangekocht waren, kon begonnen worden met het uitpalen van de toekomstige bossen, vennen en paden. In de tijd die hiervoor nodig is, groeide het onkruid welig en waaiden de zaden naar het aangrenzende tuinbouwgebied. Dit leidde tot klachten bij de reconstructiecommissie Midden Delfland, de beheerder van het project. Het bestuur van imkervereniging 'Midden Delfland' kwam op het idee de gronden die

niet direct beplant of bewerkt worden vol te zaaien met drachtplanten. Dit voorstel werd in januari aan de reconstructiecommissie gedaan. Die besloot om dit een jaar te proberen en er werd twee hectare land beschikbaar gesteld. Nu moesten er sponsors gezocht worden. Een van de vroegere eigenaren stelde zijn tractor en ploeg beschikbaar zodat het land bewerkt kon worden. Cebeco Zaden gaf 20 kg gele mosterd zaad terwijl Rijk Zwaan zaadhandel voor 10 kg phaceliazaad zorgde. Begin april is er gezaaid. Een klein buitje zorgde voor een vlotte kieming en met het mooie weer van afgelopen voorjaar groeide het gewas snel door zodat het onkruid geen kans kreeg. Vanaf begin juni zijn er volken geplaatst die gemiddeld twee bakken honing opleverden. Door het mooie weer in juni werd tot ver in de omtrek het blauwe stuifmeel van de phacelia aangetroffen in de bijenkasten. Het uitgebloeide gewas is versnipperd. Het bestuur van imkervereniging 'Midden Delfland' is bijzonder tevreden met het resultaat, en hoopt volgend jaar weer een perceel land ter beschikking te krijgen.

B. van Kuijk, de Lier

Bestrijden van wasmotten

De vraagstelling van de heer G.G. Wieberdink uit Borne in Bijen 2/7-8 is zeer interessant en zit dicht bij de oplossing van het probleem. Met enkele leden van de Kempische Imkers Vereniging uit Houthalen, aangesloten bij de Vlaams-Nederlandse Imkersvereniging, hebben we reeds twee jaar succesvol een behandeling met warmte toegepast tegen wasmotten. Met de bedoeling de varroamijt op een biotechnische manier te verwijderen uit mijn bijenvolken, heb ik in 1991 een thermo-box aangekocht. Door inbrengen van warmte en verdamping van wintergroenolie, kan ik het hoofdprobleem van de varroabestrijding, de vermeerdering in het verzegelde broed, beslissend breken. Hierdoor verkreeg ik een toename van de volksontwikkeling en schadevrije winteropbouw van de volken. Ook gebruik ik het toestel om honing in de raten op te warmen, zodanig dat het slingeren gemakkelijk uit te voeren is. Evenwel nooit hoger dan 39°C om de honing niet te schaden. De toepassing bij de bestrijding van wasmotten is als volgt: onder zet ik een kastbodem met afgesloten vlieggat. Daarop plaats ik twee bakken gevuld met twintig uitgebouwde raten. Daarop komt de thermo-box met aansluiting op het lichtnet (220 V). Een kunststofslang, die via een bakje aan de achterzijde van de kastbodem bevestigd is, zorgt voor de warme luchtcirculatie in de twee bakken.

Via een druktoets +-start ik het toestel en heb keuze van 25°C tot 60°C. Logisch, want boven deze temperatuur gaat de was smelten. Ik stel in op 48°C, deze temperatuur wordt na enkele minuten bereikt, en laat zo het toestel drie uren functioneren. Dan neem ik de thermo-box weg en sluit de onder- en bovenkant goed af. Dit geeft de zekerheid dat mijn voorraad raten in het voorjaar, zonder gebruik van chemische middelen, volledig intact gebleven zijn. Al is de inzet van dit alternatief een dure zaak voor mijn hobby-imkerij, dan nog rendeert dit: eerlijke produkten van bijen zijn nooit te duur.

Albert Vandijk, Houthalen (B)

Wasmotbestrijding in raten

Naar aanleiding van de rubriek 'De lezer schrijft' in het januarinumnummer van Bijen (2/1: 25-26), stelt de heer J.G.A. Sauren uit Veldhoven een aantal vragen over het bestrijden van de wasmot, *Galleria mellonella*, in raten met een preparaat van de bacterie *Bacillus thuringiensis*.

De firma Sandoz heeft een stam van deze bacterie geselecteerd voor de bestrijding van de wasmot in raten die opgeborgen worden in de ratenkast. Het preparaat B 401 bevat bacteriën in een ruststadium (sporen) en een door deze bacterie geproduceerde stof (delta-endotoxine) die, bij opname met het voedsel (de raat) giftig is voor de larve van de wasmot. Dit preparaat is niet schadelijk voor de mens, de honingbij en andere dieren. Het preparaat heeft geen nadelig effect op de smaak van de honing. Na een eenmalige behandeling van de raten in een goed afgesloten opbergkast blijven ze maandenlang onaangetast. B 401 is gevoelig voor hoge temperatuur; bij kamertemperatuur is de houdbaarheid minstens twee jaren.

De raten moeten aan weerskanten besproeid worden met een mengsel van een deel B 401 en 19 delen water. Het preparaat moet eerst goed geschud worden. Voor 50 ramen is 50 ml B 401 en 950 ml water nodig. Dit wil zeggen dat elke raamkant behandeld wordt met 10 ml mengsel. De behandeling kan plaats vinden in de herfst voor het opbergen van de raten of in het vroege voorjaar voordat de ramen weer in een volk worden teruggehangen.

Andere preparaten, die in de tuinbouw voor het bestrijden van rupsen gebruikt worden, mogen niet toegepast worden op bijenraten.

Joop Beetsma